

*manu*SCRIPTS

Revista d'història moderna

26

L'(a)frontera
Història, Pensament i Paisatge

*manu*SCRIPTS

Revista d'història moderna

26

L'(a)frontera
Història, Pensament i Paisatge

Manuscrits. Revista d'Història Moderna

Manuscrits. Revista d'Història Moderna / Universitat Autònoma de Barcelona. Facultat de Filosofia i Lletres. Departament d'Història Moderna i Contemporània. — 1 (maig 1985 - . — Bellaterra : [Universitat Autònoma de Barcelona*, 1985- .], — 23 cm

Anual

ISSN 0213-2397

I. Universitat Autònoma de Barcelona. Departament d'Història Moderna i Contemporània.

I. Història Moderna.

94

Direcció

Javier Antón Pelayo

Secretaria de redacció

Montserrat Jiménez Sureda

Consell de redacció

Adrià Cases Ibáñez, Marta Cusó i Serra,
Antonio Espino López, Elena Fernández García,
Ignasi Fernández Terricabras, Oscar Jané Checa,
Oriol Junqueras i Vies, Maria Antònia Martí Escayol,
Eulàlia Miralles i Jori, Enric Pujol i Casademont,
Andrea Ricci, Lluís Roura i Aulinas,
Pilar Sánchez, Antoni Simon i Tarrés

Consell assessor

Àngel Alcalá (Brooklyn College, The City University
of New York, United States),
Ernest Belenguier Cebrián (Universitat de Barcelona, Espanya),
Peter Burke (Emmanuel College, Cambridge, United Kingdom),
William J. Callahan (Toronto University, Canada),
James Casey (Norwich University, United Kingdom),
John H. Elliott (Oxford University, United Kingdom),
Josep Fontana (Universitat Pompeu Fabra, Espanya),
Giovanni Levi (Università Cà Foscari di Venezia, Italia),
François López (Université Michel de
Montaigne-Bordeaux III, France),
Tomás Mantecón Novellán (Universidad de Cantabria, Espanya),
Geoffrey Parker (The Ohio State University, USA),
Stuart Woolf (Università Cà Foscari di Venezia, Italia)

Basos de dades en què MANUSCRITS està referenciada

- Dialnet (Unirioja)
- Índice Español de Ciencias Sociales y Humanidades (ISOC-CSIC)
- RACO (Revistes Catalanes amb Accés obert)
- Revistas Españolas de Ciencias Sociales y Humanas (RESH)
- Latindex

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresos la reprografia, el tractament informàtic i la distribució d'exemplars mitjançant lloguer és rigorosament prohibida sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, i estarà sotmesa a les sancions establertes a la Llei. Se n'autoritza la reproducció del sumari i dels resums sempre que n'aparegui la procedència.

Les opinions expressades en articles, notes, informacions, ressenyes i treballs publicats a MANUSCRITS són d'exclusiva responsabilitat dels seus autors.

Aquesta revista es regeix pel sistema de censors.

Direcció i tramesa d'articles

Universitat Autònoma de Barcelona
Departament d'Història Moderna
i Contemporània
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
<http://seneca.uab.es/manuscrits>

Subscripció i administració

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. 93 581 10 22. Fax 93 581 32 39
sp@uab.es

Intercanvi

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques
Secció d'Intercanvi de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel.: 93 581 11 93. Fax: 93 581 32 19
sb.intercanvi@uab.es

Composició

Medusa

Edició i impressió

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. 93 581 15 96. Fax 93 581 32 39
sp@uab.es
ISSN 0213-2397
Dipòsit legal: B. 2994-1985
Imprès a Espanya. Printed in Spain
Imprès en paper ecològic

Sumari

Manuscripts

Núm. 26, p. 1-263, 2008, ISSN 0213-2397

Les paraules clau són en llenguatge lliure.

Se n'autoritza la reproducció dels resums i de les pàgines de l'índex.

<http://ddd.uab.cat/record/28>

13-14 Editorial

DOSSIER. L'(a)frontera. Història, Pensament i Paisatge

17-19 **JANÉ CHECA, Oscar.** Presentació

21-33 **NORDMAN, Daniel** (Director de recerca emèrit al CNRS)
La frontera: teories i lògiques territorials a França (segles XVI-XVIII).
Manuscripts. Revista d'Història Moderna, 2008, núm. 26, p. 21-33.

Anàlisi de la terminologia, les representacions, els drets i les jurisdiccions que conflueixen en la constitució de la frontera francesa durant l'Antic Règim.

Paraules clau: frontera, Època Moderna, França.

La frontera: teorías y lógicas territoriales en Francia (siglos XVI-XVIII)

Anàlisis de la terminología, las representaciones, los derechos y las jurisdicciones que confluyen en la constitución de la frontera francesa durante el Antiguo Régimen.

Palabras clave: frontera, Época Moderna, Francia.

Borderlands: theories and logics of land in France from xvith to xviiith centuries

The author analyzes both terminology, visual displays, rights and administrative implications that shaped the concept of frontier during the Ancien Régime.

Key words: Frontier, Early Modern Age, France.

- 31-51 **BÉLY, Lucien** (Universidad de París IV-Sorbona. Institut de recherche sur les civilisations de l'Occident moderne [IRCOM])
La representación de la frontera en las diplomacias durante la Época Moderna. *Manuscripts. Revista d'Història Moderna*, 2008, núm. 26, p. 31-51.

Análisis de la concepción de las fronteras francesas durante el siglo XVII desde un punto de vista militar, geográfico y jurídico.

Palabras clave: frontera, Edad Moderna, Francia.

La representació de la frontera a les diplomàcies durant l'Època Moderna

Anàlisi de la concepció de les fronteres franceses durant el segle XVII des d'un punt de vista militar, geogràfic i jurídic.

Paraules clau: frontera, Edat Moderna, França.

Borderland's representations by the diplomacy during the Early Modern Age

From a multiple perspective —military, geographical and legal—, the author analyzes the French concept of boundary-line during the XVIIth century.

Key words: Frontier, Early Modern Age, France.

- 53-77 **SANZ CAMAÑES, Porfirio** (Universidad de Castilla-La Mancha. Departamento de Historia. Facultad de Letras)
Fronteras, poder y milicia en la España Moderna. Consecuencias de la administración militar en las poblaciones de la frontera catalano-aragonesa durante la Guerra de Secesión Catalana (1640-1652). *Manuscripts. Revista d'Història Moderna*, 2008, núm. 26, p. 53-77.

Este trabajo analiza el papel de la «frontera» desde una múltiple perspectiva, enriquecida al mismo tiempo con los conceptos de poder y milicia en la España del Antiguo Régimen. Por una parte, considera una serie de premisas que claramente determinan, modelan y ayudan a explicar el significado de «frontera», tales como el arraigado localismo, la geografía política, su papel activador de la personalidad de los pueblos y de las naciones, el componente bélico y el complejo mosaico de jurisdicciones sobre el territorio. Además, profundiza en el carácter de las fronteras «interpuestas» y de los poderes «enfrentados» en el Aragón del siglo XVII. Se ocupa, posteriormente, de analizar las consecuencias de la administración de guerra sobre las poblaciones de la «frontera». Y por último, pretende explicar los cambios inherentes a la presencia francesa en las poblaciones aragonesas ocupadas de la «frontera», sobre las que se implantó un régimen castrense con unas peculiares consecuencias para la vida de estas villas y lugares, desarticulando política, social y económicamente la vida de sus poblaciones.

Palabras clave: Aragón, Cataluña, Austrias, milicia, frontera, Guerra de Cataluña, 1640-1652.

Fronteres, poder i milícia a l'Espanya Moderna. Conseqüències de l'administració militar a les poblacions de la frontera catalanoaragonesa durant la Guerra de Secessió Catalana (1640-1652)

Aquest article analitza el paper de la «frontera» des d'una perspectiva múltiple, enriquida pels conceptes de poder i milícia a l'Espanya de l'Antic Règim. D'una banda, considera una sèrie de premisses que clarament determinen, modelen i ajuden a explicar el significat del mot «frontera»: el localisme arrelat, la geografia política, el paper activador d'aquesta en la personalitat dels pobles i de les nacions, el component bèl·lic i el complex mosaic de jurisdiccions sobre el territori. D'una altra banda, aprofundeix en el caràcter de les fronteres «interposades» i dels poders «enfrontats» en l'Aragó del segle XVII. Posteriorment, s'ocupa d'analitzar les conseqüències de l'administració de guerra sobre les poblacions de la «frontera». Per últim, pretén explicar els canvis inherents a la presència francesa a les poblacions aragoneses ocupades de la «frontera», sobre les quals es va implantar un règim militar de peculiars conseqüències per a la vida de viles i llocs. Aquest règim desarticulava políticament, socialment i econòmicament la vida de tals poblacions.

Paraules clau: Aragó, Catalunya, Àustries, milícia, frontera, Guerra de Catalunya, 1640-1652.

Borderland, power and warfare in Spain during the Early Modern Age. The consequences of military administration in the Catalan and Aragonese borderland during the War of Catalan Secession (1640-1652)

This paper analyses the frontier role from a multiple perspective, where concepts such as Power and Army are very important to explain this role on the Old Regime's Spain. On one side, it is necessary to remark some items that clearly help to explain the broad meaning of «frontier», such as the deep local life, the political geography, their role as a strong personality on countries and nations, the military component and the complex jurisdictions on the land. On the other side, this paper analyses the role of the «overlay» frontiers and the «confronted» powers along the frontier in the kingdom of Aragon during the XVII Century. The author gives some explanations of the military administration on the villages and cities of the «frontier». Finally, the paper deals with the French occupation of the Aragonese cities on the frontier, in which military government was held. Political, social and economic aspects of the current life were clearly changed, as it is explained, during this French occupation.

Key words: Aragon, Catalonia, Hapsburgs, Army, frontier, War of Catalonia, 1640-1652.

79-91 **POUJADE, Patrice** (Université de Toulouse II-Le Mirail. France Méridionale et Espagne [FRAMESPA])

La frontera pirinenca i el comerç a l'època moderna. *Manuscripts. Revista d'Història Moderna*, 2008, núm. 26, p. 79-91.

Anàlisi del comerç en la frontera pirinenca durant l'època moderna. S'analitzen els acords de lliure comerç i els seus obstacles, les xarxes comercials a través

dels Pirineus, la incidència de la guerra en el comerç i es focaliza en la zona de Foix com a exemple concret d'eix comercial.

Paraules clau: comerç, frontera pirinenca, època moderna.

La frontera pirinaica y el comercio en la época moderna

Estudio del comercio en la frontera pirinaica durante la época moderna. Se analizan los acuerdos de libre comercio y sus travas, las redes comerciales a través de los Pirineos, la incidencia de la guerra en el comercio y se focaliza en la zona de Foix como ejemplo concreto de eje comercial.

Palabras clave: comercio, frontera pirinaica, época moderna.

Trade in the Pyrenees borderland during the Early Modern Age

This article analyzes trade in the Pyrenees borderland during the early modern age. The author focuses on the covenants for commercial freedom and their obstacles, the commercial nets through the Pyrenees, the war incidence on trade and the example of the region of Foix as a place for the development of commercial axis.

Key words: trade, Pyrenees borderland, Early Modern Age.

- 93-120 **JANÉ CHECA, Oscar** (Universitat de Barcelona. Facultat de Geografia i Història. Departament d'Història Contemporània) Psico(socio)logía e identidad de la frontera en la época moderna. *Manuscrits. Revista d'Història Moderna*, 2008, núm. 26, p. 93-120.

El contenido de este trabajo es el resultado de unas reflexiones basadas en la lectura variada de textos contemporáneos y otros no tanto, así como en una densa investigación de archivo. Aunque sigue siendo difícil elaborar un estado de la cuestión sobre la frontera, se ha establecido una nueva mirada (no)conflictiva y sus caras complementarias: fronteras territoriales y tierras de frontera se unen a conceptos de frontera y psicología social, un indicador para abrir un debate reflexivo sobre las fronteras. El trabajo gira alrededor de tres ejes: pensar la frontera; resiliencia e identidad de la frontera; y tres modelos de frontera en la época moderna con sus coincidencias.

Palabras clave: Estado moderno, frontera, resiliencia, conflicto, identidad, territorio, cultura, política, Europa, Cataluña, Francia, España.

Psico(socio)logia i identitat de la frontera a l'època moderna

El contingut d'aquest treball és el resultat d'unes reflexiones basades en la lectura variada de textos contemporanis i altres no tant, així com en una densa investigació d'arxiu. Tot i que segueix sent difícil elaborar un estat de la qüestió sobre la frontera, s'ha establert una nova mirada (no)conflictiva i les seves cares complementàries: fronteres territorials i terres de frontera s'uneixen a conceptes de frontera i psicologia social, un indicador per tal d'obrir un debat reflexiu sobre les fronteres. El treball gira al voltant de tres eixos: pensar la frontera;

resiliència i identitat de la frontera; i tres models de frontera a l'època moderna amb les seves coincidències.

Paraules clau: Estat modern, frontera, resiliència, conflicte, identitat, territori, cultura, política, Europa, Catalunya, França, Espanya.

Borderland's psycho(socio)logy and identity during the early modern age

From both a bibliographical analysis and personal work in archives, the author makes some reflections about borderlands. He esteems that a summary about bibliographical studies regarding the frontier is a very difficult one. Notwithstanding, he believes that, nowadays, a new way of analysing the frontier has been established. This new way consists on a new non based on wars approach that considers, joined together, borderlands, frontiers and social psychology as the new branches of that approach. Consequently, this paper aims to cover up three fields. It aims to focus on the frontier as a concept, it tries to establish the identity and the resilience of that frontier and it wants to present three models of frontier and the consequences of those models in the early modern ages.

Key words: Early modern state, frontier, resiliency, conflict, identity, land, culture, policy, Europe, Catalonia, France, Spain.

- 121-131 **BRUNET, Michel** (Universidad de Toulouse - Le Mirail)
Frontera cerdana e identidades nacionales en el siglo XIX. *Manuscripts. Revista d'Història Moderna*, 2008, núm. 26, p. 121-131.

Analizando las actitudes de los habitantes y las poblaciones de la Cerdania durante la primera mitad del siglo XIX, el autor defiende la débil nacionalización de los cerdanos franceses. Se cuestiona la tesis de Peter Sahlins.

Palabras clave: frontera, Cerdania, siglo XIX, Peter Sahlins, nacionalización.

Frontera cerdana i identitats nacionals al segle XIX

Analitzant les actituds dels habitants i les poblacions de la Cerdanya durant la primera meitat del segle XIX, l'autor defensa la dèbil nacionalització dels cerdans francesos. Es qüestiona la tesi de Peter Sahlins.

Paraules clau: frontera, Cerdanya, segle XIX, Peter Sahlins, nacionalització.

The borderland in the region of Cerdanya and the national identity during the XIXth century

The author sustains a weak feeling of nation between the inhabitants of the French part of the region of Cerdanya during the XIXth century. Contrary to Peter Sahlins' thesis, Brunet's one have had its base in the analysis of the attitudes of the Cerdanya's population during the first half of the XIXth century.

Key words: Cerdanya, XIX century, borderland, Peter Sahlins, feeling of nation.

MISCEL·LÀNIA

- 135-163 **BARRIO GOZALO, Maximiliano** (Universidad de Valladolid. Departamento de Historia Moderna, Contemporánea y de América, Periodismo y Comunicación Audiovisual y Publicidad)
La iglesia nacional de la Corona de Aragón en Roma y el poder real en los siglos modernos. *Manuscripts. Revista d'Història Moderna*, 2008, núm. 26, p. 135-163.

En los primeros años del siglo xvi la iglesia y hospital de Montserrat de Roma se convierte en la institución religiosa y asistencial de los nacionales de la Corona de Aragón, que son quienes la gobiernan. En el siglo xvii ve amenazada su autonomía por la intervención cada vez más frecuente del embajador del rey católico, y en los últimos años del siglo ya está plenamente asentado el poder real, consolidándose en el primer tercio del xviii con la declaración del patronato real.

Palabras clave: Montserrat de Roma, iglesia nacional, Corona de Aragón, poder real, siglos modernos.

L'església nacional de la Corona d'Aragó a Roma i el poder reial en els segles moderns

En els primers anys del segle xvi, l'església i l'hospital de Montserrat a Roma esdevenen les institucions religioses i assistencials dels naturals de la Corona d'Aragó, que són els que les governen. En el segle xvii, aquesta autonomia és amenaçada per la intervenció, cada vegada més freqüent, de l'ambaixador del rei catòlic. En els darrers anys del segle xvii, el poder reial s'ha afirmat. Aquest poder reial es consolidarà durant el primer terç del segle xviii amb la declaració del patronat regi.

Paraules clau: Montserrat de Roma, església nacional, Corona d'Aragó, poder reial, segles moderns.

The Crown of Aragon's national church in Rome and the royal power in early modern age

In the first years of the xvith century, the church and hospital of Montserrat of Rome became the religious and charitable institution of the natural people of the Crown of Aragon, who governed it. In the xviith century, they saw their autonomy threatened by the increasingly more frequent intervention of the ambassador of the catholic king. In the last years of that century, the royal power was more and more demanding. This royal power was consolidated in the first half of the xviiith century with the royal patronage agreement.

Key words: Montserrat of Rome, national church, Crown of Aragon, royal power, modern centuries.

- 165-189 **MANTECÓN NOVELLÁN, Tomás A.** (Universidad de Cantabria. Departamento de Historia Moderna y Contemporánea) «La ley de la calle» y la justicia en la Castilla Moderna. *Manuscripts. Revista d'Història Moderna*, 2008, núm. 26, p. 165-189.

Al analizar el control social la investigación histórica se ha concentrado particularmente en el estudio de las instituciones y la administración así como de la ley y la tratadística jurídica, política y moral. Este punto de vista ofrece perspectivas «desde arriba» de un fenómeno muy complejo que, durante la época moderna, ha tenido un gran dinamismo al que contribuyó la participación decisiva de los agentes sociales. Este artículo enfatiza una perspectiva «desde abajo» y analiza las esferas de gestación e intervención de la «ley de la calle», así como su eficacia para crear arquetipos y pautas de comportamiento en diferentes esferas de sociabilidad, ayudando a definir y caracterizar diversos ámbitos de disciplinamiento desde los bajos fondos de la sociedad urbana hasta los espacios cortesanos, enfatizando, así, la presencia y relevancia de los aspectos culturales en el estudio del control social.

Palabras clave: delincuencia, justicia, Castilla, Edad Moderna.

«La llei del carrer» i la justícia a la Castella Moderna

En analitzar el control social, la recerca històrica s'ha concentrat particularment en l'estudi de les institucions i l'administració i en l'estudi de la llei i la tractadística jurídica, política i moral. Aquest punt de vista ofereix perspectives «des de dalt» d'un fenomen molt complex que, durant l'època moderna, ha tingut un gran dinamisme esperonat per la participació decisiva dels agents socials. Aquest article emfasitza una perspectiva «des d'abaix» i la seva eficàcia per a crear arquetips i pautes de comportament en diferents esferes de sociabilitat, ajudant a definir i caracteritzar diversos àmbits de disciplinament des de les esferes més humils de la societat urbana fins als espais cortesans, incidint així en la presència i la rellevància dels aspectes culturals en l'estudi del control social.

Paraules clau: delinqüència, justícia, Castella, Edat Moderna.

«Law of the street» and justice in Early Modern Castile

The historical research on social control has been particularly concentrated on the analysis of institutions and administrative affairs, penal law and moral, political and juridical thought. This viewpoint shows perspectives «from the top» about a complex phenomenon with a great dynamism to which has contributed decisively every social agent. This article stresses a perspective «from below» and deals with the analysis of the spheres of fabrication and intervention of «the law of the street» as well as its efficiency to construct archetypes and patterns of social behaviour within different spheres of sociability. This helps the definition of the fields of social disciplining from the urban underworlds up to the Court, putting an accent on cultural patterns to research on social control.

Key words: delinquency, justice, Castile, Early Modern Age.

- 191-236 **ARAGÓN RUANO, Álvaro** (Universidad del País Vasco. Facultad de Filología, Geografía e Historia. Departamento de Historia Medieval, Moderna y de América)
Transformaciones económicas en el sector costero guipuzcoano central durante el siglo XVII. *Manuscripts. Revista d'Història Moderna*, 2008, núm. 26, p. 191-236.

El presente artículo pretende analizar cómo se desarrolló en el sector costero central de Guipúzcoa (Orio, Zarauz y Guetaria) la llamada «crisis del XVII» y qué mecanismos arbitraron sus habitantes para sobreponerse a las dificultades. En realidad, se trata de analizar y descubrir qué mecanismos utilizaron para llevar a cabo la reconversión y transformación de sus actividades. En el mencionado ámbito tres fueron las principales actividades económicas relacionadas con el mar: el comercio, la construcción naval y la pesca. Las tres actividades tuvieron que llevar a cabo una serie de reestructuraciones y amoldarse continuamente a lo cambiante de la realidad económica de la época a fin de perdurar y sobrevivir.

Palabras clave: Guipúzcoa, comercio, pesca, construcción naval, Edad Moderna.

Transformacions econòmiques en el sector costaner guipuscoà central al llarg del segle XVII

El present article analitza la manera en què es va desenvolupar la «crisi del segle XVII» en el sector costaner central de Guipúscoa (Orio, Zarauz i Guetària) i quins foren els mecanismes arbitrats pels seus habitants per tal de sobreposar-se a la maltempada. L'autor tracta de descobrir quins mecanismes s'utilitzaren per reconvertir i transformar les seves activitats econòmiques. En aquest àmbit, les principals activitats econòmiques relacionades amb el mar foren tres: el comerç, la construcció naval i la pesca. Per tal de perdurar, aquestes tres activitats van haver de reestructurar-se i d'emmotllar-se contínuament a la realitat econòmica mutable del moment.

Paraules clau: Guipúscoa, comerç, pesca, construcció naval, Època Moderna.

Economic changes in the coastal sector of Guipúzcoa during the XVIIth century

This article aims to analyse how coastal sector of Gipuzkoa (Orio, Zarauz and Guetaria) was developed during the «XVIIth century crisis» and what tools its inhabitants used to overcome the difficulties. In fact, it aims to analyse and to find out what mechanisms they used to carry out the restructuring and transformation of their activities. Trade, shipbuilding and fishing were the main economic activities related to the sea in the mentioned area. All of them had to carry out some restructurings to adapt to the changing economic reality of that time.

Key words: Gipuzkoa, trade, shipbuilding, fishing, Early Modern Ages.

- 237-251 **BRU VENTAYOL, Meritxell** (Universitat Autònoma de Barcelona. Facultat de Filosofia i Lletres. Departament CC. de l'Antiguitat i l'Edat Mitjana) La recepció a Itàlia de la *Brevísima relación de la destrucción de las Indias* de Bartolomé de Las Casas. Algunes notes sobre l'edició veneciana de Marco Ginammi (1626). *Manuscripts. Revista d'Història Moderna*, 2008, núm. 26, p. 237-251.

Aquest article és, en el marc de la realització d'una tesi doctoral sobre la recepció a Europa del text de la *Brevísima relación de la destrucción de las Indias*, una primera aportació a un procés de verificació de les traduccions que es fan de l'obra del frare dominic Bartolomé de Las Casas, concretament, sobre la seva recepció a Itàlia. Després d'apuntar algunes dades sobre les característiques de l'edició i l'empresa llibretera de l'editor venecià Marco Ginammi, s'ha realitzat una anàlisi comparativa entre el lèxic original castellà i el lèxic utilitzat pel traductor en les tres primeres edicions fetes a Itàlia, les venecianes de 1626, 1630 i 1643. D'acord amb les dades obtingudes, es pot afirmar que la primera traducció veneciana de l'obra de Las Casas és fidel al text original i no presenta manipulació intencionada del text.

Paraules clau: Las Casas, *Brevísima*, Venècia, Ginammi, Castellani.

La recepción en Italia de la Brevísima relación de la destrucción de las Indias de Bartolomé de Las Casas. Algunas notas sobre la edición veneciana de Marco Ginammi (1626)

Este artículo es, en el marco de la realización de una tesis doctoral sobre la recepción en Europa del texto de la *Brevísima relación de la destrucción de las Indias*, una primera aportación a un proceso de verificación de las traducciones de la obra del fraile dominico Bartolomé de Las Casas; concretamente, sobre su recepción en Italia. Después de poner de relieve algunos datos sobre la edición i la empresa editorial del veneciano Marco Ginammi, se hace un análisis comparativo entre el léxico original castellano y el léxico utilizado por el traductor en las tres primeras ediciones llevadas a cabo en Italia, las venecianas de 1626, 1630 y 1643. De acuerdo con los datos obtenidos, se puede afirmar que la primera traducción veneciana de la obra de Las Casas respeta el texto original y no presenta manipulación intencionada del texto.

Palabras clave: Las Casas, *Brevísima*, Venecia, Ginammi, Castellani.

The reception in Italy of the Brevísima relación de la destrucción de las Indias by Bartolomé de Las Casas. Notes about the Venetian publication made by Marco Ginammi (1626)

This article is a first contribution to an ongoing research towards a doctoral thesis on the reception in Europe of the *Brevísima relación de la destrucción de las Indias*. I consider here the Italian reception of it to the sketch some data on the edition, follows a comparative analysis between some key of the Castilian original and its translation to the Venetian editions (1626, 1630 and 1643) made by Marco Ginammi. In agreement with the collected data it is possible to affirm that the first Venetian translation of Las Casas' *Brevísima*

agrees with the original text and it does not display deliberate manipulation of the text.

Key words: Las Casas, *Brevísima*, Venice, Ginammi, Castellani.

253-263 **Ressenyes**

Poujade, Patrice. *Une société marchande, Le commerce et ses acteurs dans les Pyrénées modernes*. (Maria Lluïsa Fernández Clarés)

Viladamor, Antoni. *Història general de Catalunya*. (Núria de Lucas Val)

Gomez, Tomás, Fray. *En reino extraño. Relación de la visita del Real Monasterio de Valldigna. Autobiografía, vida cotidiana y lucha política en la España de Carlos II*. (Ignasi Fernández Terricabras)

Sureda Jiménez, Montserrat. *Girona, 1793-1795. Guerra Gran i organització política a la monarquia dels Borbons*. (Antonio Marco Greco)

NORMES DE COL·LABORACIÓ

1. Els articles hauran de ser originals i es publicaran en català o castellà. Es presentaran mecanografiats a doble espai, en fulls numerats de mida DIN A4 (30 línies de 60 espais, 280 paraules). Hom recomana que no superin les vint-i-cinc pàgines, incloent-hi gràfiques, notes i bibliografia. A la primera pàgina de l'article constarà la informació següent: títol de l'article, nom i cognoms de l'autor, professió, telèfon i adreça postal i electrònica professional; a la segona pàgina hi haurà un resum de 150 paraules en català, en castellà i en anglès, i entre tres i cinc paraules clau en les tres llengües esmentades, que permetin la classificació/identificació de l'article. Hom trametrà a més una còpia en suport magnètic en qualsevol dels processadors de text habituals.

2. Pel que fa a la bibliografia i a les referències, hom ha de considerar:

Les **al·lusions a autors** al text aniran acompanyades normalment d'una referència explícita afegida a continuació entre parèntesis (cognom de l'autor, any de publicació i eventualment la pàgina); en el cas d'una cita textual, a continuació del text s'afegirà aquesta referència entre parèntesis, en la qual constarà necessàriament la pàgina. Exemples:

[...] és a dir, no solament de la família aristocràtica o de la de qualsevol altra forma d'agrupació familiar (Petit, 1997).

[...] Les confraries i germandats responien segons Isidoro Moreno (1972: 199) a la doble necessitat d'associar-se en el marc local i d'assegurar-se la salvació eterna.

[...] en paraules de Schumpeter, la economia conquistà entre els escolàstics tardans «si no una existència autònoma, al menys sí una existència ben determinada» (Schumpeter, 1971: 136).

3. A la fi de l'article s'inclourà per ordre alfabètic una bibliografia amb les referències completes que permetin la identificació dels treballs. De la següent manera:

a) quan es tracti d'un llibre:

Castro, A. (1996). *La realidad histórica de España*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica.

(Cognoms de l'autor en minúscules, nom; any de publicació entre parèntesis; títol del llibre en cursiva o subratllat; lloc d'edició; editorial).

b) quan es tracti d'un article:

Asensio, E. (1972-1973). «Notas sobre la historiografía de Américo Castro». *Anuario de Estudios Medievales*, 8, p. 349-392.

(Cognoms de l'autor en minúscules, nom; any de publicació entre parèntesis; títol de l'article entre cometes; títol de la revista en cursiva o subratllat; volum i número; pàgines inicial i final).

Cal evitar les notes a peu de pàgina, però si són imprescindibles hauran de numerar-se i agrupar-se després del text de l'article i abans de la bibliografia. Per a les al·lusions i cites s'observaran els mateixos criteris que per a la resta del text.

4. Les taules —única denominació que s'utilitzarà per a tota mena de quadres i relacions estadístiques— numerades amb xifres aràbigues, aniran en un full apart a continuació de l'article. Tanmateix, s'hauran de referenciar explícitament al text.
5. La il·lustració s'ajustarà a les indicacions següents:
 - a) Totes les figures s'hauran de presentar en paper blanc, preferentment de mida DIN A4, acompanyades del títol, la llegenda i la font. En un full apart s'afegiran les dades estadístiques amb les quals s'ha elaborat la gràfica. Tots dos fulls portaran al dors, en llapis, el nom i els cognoms de l'autor corresponent en xifres aràbigues. El text ha de fer referència explícita a les gràfiques reproduïdes.
 - b) Tots els mapes s'hauran de presentar en dues còpies en paper blanc, preferentment de mida DIN A4. Hauran d'estar ben definits. Els títols, la llegenda i la font aniran només a la segona còpia. Tots dos fulls portaran al dors, en llapis, el nom i els cognoms de l'autor corresponent en xifres aràbigues. El text ha de fer referència explícita a les gràfiques reproduïdes.
6. El consell de redacció es reserva el dret de retornar els articles que no compleixin aquestes normes o, en el seu cas, d'adaptar-los als criteris establerts.
7. El consell de redacció comunicarà al col·laborador l'acceptació de l'article després de l'oportú examen.

NORMAS DE COLABORACIÓN

1. Los artículos tendrán que ser originales y se publicarán en castellano o catalán. Se presentarán mecanografiados a doble espacio, en hojas numeradas de tamaño DIN A4 (30 líneas de 60 espacios, 280 palabras). Se recomienda que su extensión no supere las veinticinco páginas, incluyendo gráficos, notas y bibliografía. En la primera página del artículo constará la información siguiente: título del artículo, nombre y apellidos del autor, profesión, teléfono y dirección postal y electrónica profesional; en la segunda página habrá un resumen de 150 palabras en castellano, en catalán y en inglés, y entre tres y cinco palabras clave en las tres lenguas citadas, que permitan la clasificación e identificación del artículo. Se enviará además una copia en soporte magnético en cualquiera de los procesadores de texto habituales.

2. En cuanto a la bibliografía y a las referencias, habrá que atenerse a lo siguiente:

Las **alusiones a autores** en el texto irán acompañadas normalmente de una referencia explícita añadida a continuación entre paréntesis (apellidos del autor, año de publicación y eventualmente la página); en el caso de una cita textual, a continuación del texto se añadirá esta referencia entre paréntesis, en la que constará necesariamente la página. Ejemplos:

[...] es decir, no ya sólo de la familia aristocrática o de la de cualquier otra forma de agrupación familiar (Petit, 1997).

[...] Las cofradías y hermandades respondían según Isidoro Moreno (1972: 199) a la doble necesidad de asociarse en el marco local y asegurarse la salvación eterna.

[...] En palabras de Schumpeter, la economía conquistó entre los escolásticos tardíos «si no una existencia autónoma, al menos sí una existencia bien determinada» (Schumpeter, 1971: 136).

3. Al final del artículo se incluirá, por orden alfabético, una bibliografía con las referencias completas que permitan la identificación de los trabajos. Por tanto:

- a) Cuando se trate de un libro:

Castro, A. (1996). *La realidad histórica de España*. México: Fondo de Cultura Económica.

(Apellidos del autor en minúsculas, nombre; año de publicación entre paréntesis; título del libro en cursiva o subrayado; lugar de edición; editorial.)

- b) Cuando se trate de un artículo:

Asensio, E. (1972-1973). «Notas sobre la historiografía de Américo Castro». *Anuario de Estudios Medievales*, 8, p. 349-392.

(Apellidos del autor en minúsculas, nombre; año de publicación entre paréntesis; título del artículo entre comillas; título de la revista en cursiva o subrayado; volumen y número; páginas inicial y final.)

Conviene evitar las notas a pie de página, pero si son imprescindibles deberán numerarse y agruparse después del texto del artículo y antes de la bibliografía. Para las alusiones y citas, se observarán los mismos criterios que en el resto del texto.

4. Las tablas —única denominación que se utilizará para todo tipo de cuadros y relaciones estadísticas—, numeradas en cifras arábigas, irán en una hoja aparte al final del artículo. Sin embargo, habrá que referenciarlas explícitamente en el texto.
5. La ilustración se ajustará a las indicaciones siguientes:
 - a) Todas las figuras deberán presentarse en papel blanco, preferentemente en tamaño DIN A4, acompañadas del título, la leyenda y la fuente. En una hoja aparte se añadirán los datos estadísticos con los cuales se ha elaborado el gráfico. Las dos hojas llevarán al dorso, en lápiz, el nombre y los apellidos del autor y el número correspondiente en cifras arábigas. El texto ha de hacer referencia explícita a los gráficos reproducidos.
 - b) Todos los mapas deberán presentarse en dos copias en papel blanco, de tamaño preferentemente DIN A4. Deberán estar bien definidos. Los títulos, la leyenda y la fuente irán sólo en la segunda copia. Las dos hojas llevarán al dorso, en lápiz, el nombre y los apellidos del autor y el número correspondiente en cifras arábigas. El texto ha de hacer referencia explícita a los mapas reproducidos.
6. El consejo de redacción se reserva el derecho de devolver los artículos que no cumplan estas normas o, en su caso, de adaptarlos a éstas.
7. El consejo de redacción comunicará al colaborador la aceptación del artículo tras el oportuno examen.

Subscripció, compres i intercanvis:

Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona
Apartat postal 20. 08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. 93 581 10 22. Fax 93 581 32 39
sp@uab.es

Subscripció / Suscripción

Desitjo subscriure'm a *Manuscrits. Revista d'Història Moderna* a partir del número 26 (2008). Preu de subscripció: 16 €.

Deseo suscribirme a *Manuscrits. Revista d'Història Moderna* a partir del número 26 (2008).

Precio de suscripción: 16 €.

Data:
Fecha

Nom i cognoms:
Nombre y apellidos

Adreça postal:
Dirección postal

Tipus de targeta de crèdit:
Tipo de tarjeta de crédito

Número de la targeta de crèdit:
Número de la tarjeta de crédito

Data de caducitat de la targeta:
Fecha de caducidad de la tarjeta:

Signatura / Firma

Preu unitari de venda dels números endarrerits: núm. 4/5: 6,01 €; núm. 6: 4,96 €; núm. 7: 6,01 €; núm. 8-9: 9,02 €; núm. 10: 15,03 €; núm. 11-16: 10,82 €; núm. 17: 15,63 €; núm. 18-19: 15,63 €; núm. 20-22: 16 €. Núm. 1, 2 i 3, exhaurits.

Els subscriptors poden acollir-se a la compra de la col·lecció «Monografies Manuscrits» amb el mateix descompte sobre el preu de venda. Fins ara han aparegut set monografies. Los suscriptores pueden acogerse a la compra de la colección «Monografies Manuscrits» con el mismo descuento sobre el precio de venta. Han aparecido hasta ahora siete monografías.

1. AA.VV., *La cultura del Renaixement. Homenatge al pare Miquel Batllori*, 1993 (10,22 €). – 2. A. Simon Tarrés, *La població catalana a l'edat moderna*, 1996 (10,82 €). – 3. AA.VV., *Diez años de historiografía modernista*, 1997 (10,82 €). – 4. J. Antón Pelayo, *La herencia cultural. Alfabetización y lectura en la ciudad de Girona (1747-1807)*, 1998 (15,03 €). – 5. A. Espino López, *Catalunya durante el reinado de Carlos II. Política y guerra en la frontera catalana, 1679-1697*, 1997 (18,03 €). – 6. M.A. Martí Escayol, *La construcció del concepte de natura a l'Edat Moderna. Natura, cultura i identitat en el pensament català dels segles XVI i XVII*, 2005 (20 €). – 7. O. Junqueras Vies, *Economia i pensament econòmic a la Catalunya de l'Alta Edat Moderna (1520-1630)*, 2006 (15 €).